

Lappeenrannan kaupunki
PL 11
53101 LAPPEENRANTA

Lausuntopyyntö 10.2.2025 (LPR/159/10.02.02/2023)

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lausunto kaavaluonnoksesta, Huuhansuon ja Suurisuon osayleiskaava, Lappeenranta

Lausuntopyyntö

Lappeenrannan kaupungin Kaupunkikehitys -toimialan kaupunkisuunnittelun vastuualue pyytää Kaakkois-Suomen ELYkeskuksen lausuntoa osayleiskaavan kaavaluonnoksesta. Osayleiskaavatyön tavoitteena on uusiutuvan energian tuotannon edistäminen ja entisen turvetuotantoalueen uudiskäytön mahdollistaminen. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa teollisen luokan aurinkovoimalan sijoittuminen kaava-alueella sijaitsevalle hankealueelle. Voimala-alueen ulkopuolelle jäävällä kaava-alueella tavoitteena on muun muassa maa- ja metsätalouskäytön mahdollistaminen. Osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena sekä asuinrakentamisen ja loma-asuinrakentamisen osalta rakentamista suoraan ohjaavana.

Luontoarvot

Suunnittelualan linnustoarvot on selvitetty asianmukaisesti ja alueen ominaispiirteet huomioiden riittävällä tarkkuudella. Eri laskentamenetelmiä ja kohdennettuja kartoituksia yhdistämällä muodostettu kuva alueen linnustosta toimii hyvänä perustana kaavan linnustovaikutusten arviointiin. Linnustaselvityksen luonnollisena epävarmuutena on tunnistettu asianmukaisesti linnuston vuotuiset kannanvaihtelut ja laskentamenetelmiin liittyvät epävarmuudet, mutta vaikutustenarvioinnin kannalta todetut epävarmuustekijät eivät ole merkitseviä. Kaavaluonnoksen mahdollistaman maankäytön seurauksena metsälinnuston pesimäympäristöt pirstaloituvat ja häviävät laajalta alueelta. Elinympäristöjen menetys kohdistuu pääasiassa yleisiin ja elinvoimaisiin lajeihin, mutta myös muutamiin uhanalaisiin tai lintudirektiivin lajeihin. Luontoselvityksen perusteella linnustollisesti arvokkain alue Keskimmäisen länsipuolella on huomioitu luo-merkinnällä, eikä sen alueelle osoiteta nykyisestä muuttuvaa maankäyttöä.

Kaavan suunnittelualueelta ei tehty havaintoja liito-oravasta tai lajille sopivasta elinympäristöstä. Kaavaehdotuksessa osoitetut laajat aurinkoenergian tuotantoalueet voivat muodostaa mahdollisesti merkittävän estevaikutuksen liito-oravan liikkumiselle, jota ei ole erikseen arvioitu. Kaavan jatkosuunnittelussa tulee vielä varmistua siitä, että kaavassa osoitettu maankäyttö ei heikennä tai hävitä liito-oravan

13.03.2025

lisääntymis- ja levähdyspaikkoja kaavan suunnittelualueen lähiympäristössä.

Kaavan suunnittelualueen viitasammakkoselvitys on tehty vuonna 2023 osin hankalissa ja epätarkoituksenmukaisissa sääolosuhteissa, mutta lajista saatiin tästä huolimatta useita havaintoja. Vuoden 2024 kartoituskerta koostuu yhdestä käynnistä, mikä heikentää sen tulosten luotettavuutta. Kaavan luontoselvityksessä todetaan myös, että joitakin laajan selvitysalueen viitasammakolle sopivista oijista on voinut jäädä selvityksen ulkopuolelle.

Viitasammakon tunnistetut elinympäristöt on osoitettu kaavakartalla luo-9-alueina. Keskimmäisen rannalla sijaitsevien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ympäristöön ei ole osoitettu nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä. Huuhansuon laskeutusaltaan lisääntymis- ja levähdyspaikka on myös merkitty luo-9-alueeksi, mutta se sijaitsee keskellä aurinkoenergian tuotantoaluetta. Vaikutustenarvioinnin yhteydessä on varsin yleispiirteisesti arvioitu EN-2-alueen aiheuttamaa välillistä vaikutusta viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoille. Esitettyjen tietojen perusteella ei ole aidosti mahdollista arvioida, heikentääkö kaavassa osoitettu maankäyttö viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja luonnonsuojelulain vastaisesti. Kaavan vaikutustenarviointia tuleekin täydentää niin, että vesistövaikutusten seurauksia Keskimmäisen viitasammakkoalueilla sekä aurinkovoimalan rakentamisesta seuraavia suoria ja välillisiä (esim. estevaikutus) vaikutuksia Huuhansuon laskeutusaltaan lisääntymis- ja levähdyspaikalle voidaan luotettavasti arvioida. Viitasammakkoselvitys on syytä myös kaavan todellisten luontovaikutusten arvioimiseksi laajentaa kattamaan kaikki viitasammakolle soveltuvat ojat etenkin alueilla, joille osoitetaan nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä tai joiden vesitase muuttuu välillisesti aurinkovoimalan rakentamisen seurauksena.

Kaava-alueen potentiaalisia kirjoverkkoperhosen lisääntymis- ja levähdysalueita on tarkasteltu alueen maastoselvityksissä ja karttatarkasteluna. Näitä potentiaalisiksi tunnistettuja alueita ei kuitenkaan ole esitetty selvityksessä, eikä tämän tarkastelun kattavuutta tai luotettavuutta voi siksi arvioida. Varsinainen kirjoverkkoperhosen lisääntymis- ja levähdyspaikat todentava seittipesien kartoitus tehtiin koko hankealueelle yhtenä päivänä. Epäselväksi jää, mitä alueita tuolloin todellisuudessa kartoitettiin. Kirjoverkkoperhosen selvitykseen hankealueella näyttää liittyvän paljon epävarmuutta. Ilmakuvatarkastelun perusteella kaava-alueella on kirjoverkkoperhosen potentiaalisia elinympäristölaikkuja varsin runsaasti ja lisäksi alueelta on tehty useita havaintoja kirjoverkkoperhosesta. Kaavan riittävien selvitysten arvioimiseksi kirjoverkkoperhosselvityksen menetelmät tulee kuvata nykyistä tarkemmin ennen kaikkea seittipesien osalta tutkittujen alueiden osalta. Myös potentiaalisiksi arvioidut elinympäristöt sekä näistä mahdollisesti tehdyt tarkennetut johtopäätökset tulee kuvata. Selvityksessä tunnistetut kaksi kirjoverkkoperhosen lisääntymispaikkaa on rajattu kaavakartalla luo-9-alueiksi, eikä niille osoiteta nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä. Esitetyt selvitykset jättävät vielä avoimeksi kysymyksen,

13.03.2025

onko tehty kirjoverkkoperhosselvitys riittävän tarkka osoittamaan, että muuttuvan maankäytön alueilla ei heikennetä kirjoverkkoperhosen lisääntymispaikkoja luonnonsuojelulain vastaisesti.

Sudenkorentokartoitus alueella on tehty pääosin oikea-aikaisesti, mutta selostuksessakin tunnistettu puute kartoituksessa on Hakulinlammen kartoitus vain kahteen kertaan heinä-elokuussa. Selostuksen perusteella jää myös epäselväksi, olisi Keskimmäisen sudenkorentolajistoa ollut perusteltua kartoittaa myös järven vesialueen puolelta nyt tehdyn rantakartoituksen lisäksi. Kartoituksessa alueelta tehtiin havainto yhdestä Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävä korentolajista, täplälampikorennosta. Lajin havaintopaikka on lajille epätyypillinen, mutta tästä huolimatta se on perustellusti rajattu osana Hakulinlammen luontotyyppirajausta luo-9-alueeksi. Alueen välittömään lähiympäristöön ei myöskään osoiteta nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä. Kaavan vaikutusten arviointia voisi korentolajien osalta vielä tarkentaa arvioinnilla siitä, onko Keskimmäisen ranta-alue sellainen, että alueella olisi perusteltua tehdä korentokartoitus myös vesialueelta käsin. Myös kaavassa osoitetun maankäytön vesistövaikutuksia sekä Keskimmäisen että Hakulinlammen sudenkorennoille olisi hyvä tarkentaa ja avata nykyistä kattavammin.

Lepakoita alueella on tarkasteltu aktiivi- ja passiivikartoituksella. Lepakkokartoituksia ei ole tehty Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitussuosituksen mukaisesti. Hankealue on jo ennakolta tiedetty lepakoiden kannalta merkittäväksi elinympäristöksi, minkä olisi tullut johtaa tarkkuustasoltaan nyt tehtyä tarkempaan selvitykseen. Lepakoiden osalta kartoitusten painopiste olisi tullut olla kesä-heinäkuussa, kun nyt kartoituksen painottuivat elokuulle. Tupavuoren tunnetun talvehtimispaikan osalta myös alkukevään seuranta olisi ollut perusteltua. Lepakoiden kesäajan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen osalta on selvityksessä myös tarkentamisen tarvetta.

Puutteellisista lepakkokartoituksista huolimatta kaava-alueelta on tunnistettu merkittäviä lepakkoarvoja. Selvityksissä alueelta rajattiin yksi lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka (Tupavuori), mutta tehtyjen havaintojen perusteella on mahdollista tai jopa oletettavaa että myös Keskimmäisen länsipuolelle rajatulla II-luokan lepakkoalueella sijaitsee lepakoiden levähdys- ja mahdollisesti myös lisääntymispaikkoja. Kaavaehdotuksen osoittama maankäyttö ei suoraan hävitä lepakoiden lisääntymis- ja/tai levähdysalueita, mutta EN-2 alue eristää Tupavuoren alueen muista lepakoiden elinympäristöistä. Kaavan vaikutustenarvioinnin mukaan tämä johtaa Tupavuoren lisääntymis- ja levähdyspaikan laadun selvään heikkenemiseen. Elinolot Tupavuoren ympäristössä heikkenevät etenkin siipoilla, jotka suosivat siirtymä- ja ruokailualueina hämäriä metsiä ja joiden ruokailualueet sijaitsevat usein lähellä päiväpiiloja. Paneelialueiden soveltuvuus lepakoiden ruokailualueeksi riippuu muun muassa lajikohtaisista eroista sekä hyönteisravinnon määrästä paneelialueella. Asiaan liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta.

13.03.2025

Korkeimman hallinto-oikeuden asemakaavoitusta koskevassa ratkaisussa (KHO 2020:111) todetaan, että lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen väliset tärkeät siirtymäreitit on otettava huomioon, koska kaikkein keskeisimpien siirtymäreittien hävittäminen tai heikentäminen voi käytännössä johtaa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikkenemiseen tai häviämiseen. Em. oikeuskäytäntö ja kaavan vaikutustenarviointi sekä puutteellinen, oletettavasti alueen merkitystä lepakoille aliarvioiva selvitys huomioiden on selvää, että kaavaratkaisua tulee vielä tarkentaa lepakoihin liittyvien luotoarvojen vaalimiseksi. Kaavaselostuksessa esitetään jo nyt, että Tupavuoren lisääntymis- ja levähdyspaikan sekä paneelialueen eteläpuolella sijaitsevan tärkeän ruokailualueen väliin tulisi tarkemmassa suunnittelussa harkita jätettäväksi ekologinen yhteys, joka lieventäisi lepakoiden eristäytymistä ruokailualueilta. Pohdittavaksi voikin tulla esimerkiksi tämä suunnittelumääräyksen sisällyttäminen EN-2-alueen kaavamääräykseen.

Muun eläimistö huomioidaan kaavamääräyksissä muun muassa kieltämällä aurinkovoimala-alueen aitaaminen sekä edellyttämällä aurinkopaneelialueen säilyttämistä kasvipohjaisena. Nämä ovat luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta hyvin keskeisiä ja tarpeellisia määräyksiä.

Kaava-alueen kasvillisuutta ja luontotyyppejä kartoitettiin maastotutkimuksissa, joita oli kohdennettu ilmakuvatarkastelun perusteella. Koko alueen luontotyyppien tarkkaa kartoittamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, vaan selvitystyötä kohdennettiin luonnontilaisimmiksi arvioiduille kohteille. Tämän vuoksi turvekankaat eli ojitetut suot jäivät pääosin selvityksen ulkopuolelle. Poikkeuksena tästä on kuitenkin Suurisuon alue, joka kartoitettiin tarkemmin suunnitellun toiminnan voimakkaiden vaikutusten takia.

Luontotyyppikartoituksen perusteella alueella on pääosin luonnontilaltaan muuttuneita metsäluontotyyppejä sekä turvekankaita. Alueelta löydettiin kuitenkin myös edustaviksi arvioituja uhanalaisia luontotyyppikuvioita. Huomionarvoisiksi arvioidut luontotyyppikuviot arvoitettiin neliportaisella luokituksella, mikä tarjoaa hyvän pohjan näiden tarkoituksenmukaiselle huomioimiselle eri luo-merkinnöillä. Maankäyttö saattaa kaavaratkaisun EN-2-alueiden myötä muuttua pienialaisesti joillakin luonnon monimuotoisuutta tukevilla kohteilla, mutta muuten huomionarvoisten luontotyyppikuvioiden alueille ei osoiteta nykyisestä muuttuvaa maankäyttöä.

Kaavakartalle on otettu sellaisenaan vesilain mukaisena luontotyyppinä noro, jonka luonnontilaa ei selvityksen mukaan ole maastossa tarkistettu. Alueen rajausta noudattaa Suomen Metsäkeskuksen metsälakikohdeaineiston kohderajausta. Tätä kohdeaineistoa tai sen rajauksia ei lähtökohtaisesti voi pitää riittävänä selvityksenä kohteen luonnontilasta tai arvoista, joten kohde tulee vielä tarkistaa ja rajata maastossa ennen sen esittämistä kaavakartalla. Muilta osin selvitysalueelta ei ole tunnistettu noroja tai lähteitä, eikä selvityksessä esitetä vesilain suojelemisen kohteiden kartoitusmenetelmiä tai tähän

13.03.2025

käytettyjä lähtötietoaineistoja. Selvitys jättääkin kuvan, että alueelta ei mahdollisesti ole asianmukaisesti kartoitettu vesilain mukaisia kohteita maankäytöltään muuttuvilta alueilta. Tätä voi pitää merkittävänä puutteena, sillä kaava-alueella on esimerkiksi virtausverkkomallinnuksen mukaan useita mahdollisia norokohteita, joista osa näkyy myös Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistossa uomina. Suunnittelualueen sijainti Salpausselän reunamuodostuman läheisyydessä lisää myös lähdeluontotyyppien esiintymisen todennäköisyyttä. Vesilain suojelemia noroja ja lähteitä voi esiintyä myös puustoltaan muuttuneissa ympäristöissä, jotka selvityksen tietojen mukaan on ainakin osin rajattu maastokartoitusten ulkopuolelle. Kaavan luontovaikutusten arviointia varten tulee täydentää vesilain mukaisten kohteiden kartoitusmenetelmien kuvausta sekä tarvittaessa myös täydentää itse kartoituksia.

Pintavedet

Vesistökuormitusarvion ja kaavaselostuksen mukaan rakentamisaikainen kuormitus sekä hankkeen ensimmäisten toimintavuosien aikana Vilkjärveen ja Keskimmäiseen kohdistuva kuormitus kasvaa nykyisestä. Selvitysten mukaan tämä voi heikentää vesienhoidon luokittelun perusteena olevien laatutekijöiden tilaluokkaa. Vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisesti vesien tilaa ei saa heikentää.

Hulevesisuunnitelmaan on perusteltua lisätä lausunnonantomahdollisuus myös valtion valvontaviranomaiselle.

Yleisiä huomioita hankkeen mahdollisista vaikutuksista pintavesiin
Hankkeen vääränlaiseseen toteutukseen liittyy riskejä. Hankkeella on potentiaali heikentää vesien tilaa. Hankealueen vedet ohjautuvat vesipolitiikanpuitedirektiivin mukaisiin vesimuodostumiin, Vilkjärveen, Keskimmäiseen sekä osin Suuri-Urpaloon ja sieltä Urpalanjokeen. Vilkjärvi on ekologiselta tilaltaan luokiteltu tyydyttäväksi ja tilan on arvioitu olevan riskissä heikentyä jo nykyisellään. Vilkjärvestä on havaittu olevan pitkäaikaisia pohjan läheisen veden happiongelmia. Keskimmäinen on ekologiselta tilaltaan luokiteltu hyvään tilaan. Keskimmäisessäkin happiongelmat ovat todennäköisiä kerrostuneisuuskausina aiemman tiedon perusteella. SuuriUrpalon ekologinen tila on tyydyttävä, ja riskissä heikentyä. Urpalanjoen yläosan ekologinen tila on välttävä ja riskissä heikentyä. YVA-selostuksen mukaan aurinkovoimalan rakentaminen lisää valintaa nykyisestä 24–29 %, jonka mukana vesistöihin kohdistuva ravinne-, kiintoaine- sekä orgaaninen kuormitus myös kasvaa merkittävästi nykyisestä.

Hanke on toteutettava niin, ettei merkittäviä haitallisia vesistövaikutuksia synny. Vesienhoidon luokittelun laatutekijäkohtaisia heikennyksiä ei saa tapahtua, laatutekijäkohtaisia poikkeuksia ei voida myöntää laatutekijöiden osalta, joiden tila on nyt jo erinomaista huonompi. Ennen hankkeeseen ryhtymistä hankkeeseen ryhtyvän tulee laatia tarkempi vesienhallintaan sekä kuormituksen hillintään liittyvä suunnitelma. Suunnitelmassa tulee suosia vaihtoehtoja, joissa ojia kaivetaan mahdollisimman vähän ja pohjaveden pintaa turvemailla lasketaan mahdollisimman vähän.

13.03.2025

Ennen olemassa olevien ojien perkaamista tai uusien ojien kaivamista hankkeeseen ryhtyvän tulee tehdä ojitushankkeeseen Kaakkois-Suomen ELYkeskukselle, jotta voidaan arvioida vesilain mukainen luvantarve. Ojitushankkeeseen tulee liittää yksityiskohtainen suunnitelma hule- ja valumavesien ohjaamisesta sekä käsittelystä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös mahdollisten sammutusvesien ohjaamiseen sekä sammutusvesien ja haitallisten aineiden käsittelyyn. Ojitushankkeessa tulee ottaa kantaa myös pelastusteiden sekä muiden teiden kuivatustarpeeseen.

Mikäli hanketta ei voida toteuttaa niin, ettei vesien tila heikkene, hanke edellyttää vesilain mukaisen luvan. Vesilain ja vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain perusteella lupaa ei voida myöntää hankkeelle, joka heikentää vesien tilaa, ja jolle ei ole laissa määritettyjä edellytyksiä myöntää poikkeamislupaa vesienhoidon tavoitteista.

Pohjavedet

Kaavamerkintä EN-2 sallii alueelle muuntamoiden ja akustojen sijoittamisen. Kaakkois-Suomen ELY-keskus tuo esiin, että akustojen tai energiakonttien sekä muuntamojen sijoittamiseen pohjavesialueelle liittyy pohjaveden pilaantumisen riski erityisesti poikkeus- ja onnettomuustilanteissa. Tästä syystä ELY-keskus katsoo, että pohjavesialuetta koskevaan kaavamääräykseen tulee liittää vaatimus akustojen ja energiakonttien sijoittamisesta tiiville alustalle siten, että mahdolliset sammutusjätevedet voidaan alueelta poistaa hallitusti eivätkä jätevedet pääse suotautumaan pohjaveteen. Lisäksi energiakontin paloriskiä tulee vähentää teknisillä ratkaisuilla (sprinklerijärjestelmä, aerosolisammutusjärjestelmä ym.), jotka tulee yksilöidä tarkemmin kohteen rakentamislain mukaisessa lupakäsittelyssä. Pohjavesialueelle sijoittuvat muuntamot tulee varustaa suoja-altaalla.

Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen lausunto

Aurinkopaneelipuiston osayleiskaava ja liikennejärjestelyt

Käsillä oleva osayleiskaava sisältää aurinkopaneelipuiston kaavoituksen valtatie 6 eteläpuolelle. Alueen liikennejärjestelyt ovat valmiit, eikä valtatieltä 6 ole mahdollista järjestää liittymää alueelle. Valtatie 6 suoja-alue on kaava-alueen kohdalla 30 metriä (poikkeuksellisesti, sillä yleensä moottoriliikennetien suoja-alue on 50 metriä). Maantien 3846 suoja-alue on 20 metriä, ja sen suoja-alueelle ei saa sijoittaa kiinteitä rakenteita (LjMTL 44–46 §). Suoja-alueet voidaan merkitä kaavaan viivamerkinnällä tai muulla merkinnällä, joka estää aurinkopaneelien sijoittumisen. Suoja-alueille ei saa rakentaa rakenteita eikä muuttaa maaston muotoja. Lisäksi suoja-alueiden puusto tulee ensisijaisesti säilyttää. Aurinkopaneelien tulee olla suunniteltu siten, etteivät ne aiheuta heijastuksia, jotka voisivat häiritä liikennettä valtatie 6 alueella.

Maantie 3846 toimii alueella valtatie 6 rinnakkaisena, ja sen liikennemäärä on noin 260 ajoneuvoa vuorokaudessa, joista raskaita ajoneuvoja on noin 20. Nopeusrajoitus maantiellä vaihtelee suunnittelualueen sisällä välillä 60–80 km/h. Alempi nopeusrajoitus on

13.03.2025

voimassa Kankaan alikulun kohdalla, jossa maantie alittaa valtatie 6. Tämä kohta toimii yhtenä mahdollisena eläinten alitus-/yhteyskohtana valtatie eri puolille. Alikulun läheisyydestä on tehty useita hirvihavaintoja sekä havaintoja muista sorkkaeläimistä. Suunnittelualueella ei voida rakentaa uusia liittymiä valtatielle 6. Alueen maankäyttö tulee suunnitella siten, ettei liittymätiheys kasva liian suureksi myöskään maantiellä 3846.

Hydrologiset vaikutukset ja hulevesien hallinta

Aurinkopaneelipuiston rakentaminen voi vaikuttaa alueen hydrologiaan, lisäten rankkasateiden aiheuttamaa tulvimista ja eroosiota. Kaavoitettavan alueen hulevesiä ei saa missään tilanteessa johtaa valtatie 6 tai maantien 3846 kuivatusjärjestelmiin. Kiinteistön hulevedet tulee käsitellä alueella imeyttämällä tai muulla kunnan ympäristöviranomaisen hyväksymällä tavalla. Tämä koskee myös mahdollisia sammutusvesiä.

Lopuksi

Yleiskaavatyössä pääasiassa riittävällä tavalla on huomioitu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä yleiskaavan sisältövaatimukset.

Lisäselvitysten ja kaavaratkaisun pohdinnan tarvetta on vielä erityisesti luontoarvojen osalta. Huuhansuon-Suurisuon aurinkovoimalahanke on yksi suurimmista Suomessa tällä hetkellä tiedossa olevista hankkeista. Aurinkovoiman rakentaminen tukee ilmastotyötä. Yleiskaavalla edistetään uudistuvien energialähteiden hyväksikäyttöä ja tuetaan kestävä kehitystä.

ELY-keskus toteaa, että edellä mainituin tarkennuksin nyt lausuttavana oleva kaavaluonnosaineisto muodostaa hyvän pohjan kaavaehdotuksen laadintaan.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt arkkitehti Tuija Mustonen ja ratkaissut alueidenkäyttöpäällikkö Pertti Perttola.

Tiedoksi

Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Karjalan museo
Lappeenrannan seudun ympäristötoimi

Tämä asiakirja KASELY/1268/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KASELY/1268/2023 har godkänts elektroniskt

Mustonen Tuija 13.03.2025 10:12

Perttola Pertti 13.03.2025 11:41